

Reactie Meldpunt Vreemdelingendetentie op het wetsvoorstel Wet terugkeer en vreemdelingenbewaring

Geachte staatssecretaris,

Het Meldpunt Vreemdelingendetentie (hierna: Meldpunt) onderhoudt sinds 2010 contact met vreemdelingen in vreemdelingenbewaring in Nederland met als doel klachten en signalen over de omstandigheden te verzamelen. In de afgelopen jaren heeft het Meldpunt met ongeveer 500 vreemdelingen gesproken. Vanuit deze hoedanigheid wil het Meldpunt graag reageren op uw wetsvoorstel.

Geweld en vrijheidsbeperkende middelen

Met deze regeling wordt beoogd de vreemdelingenbewaring een eigen kader te geven, met meer afstand tot het gevangeniswezen. Toch is het grootste gedeelte van dit besluit overgenomen uit de Pbw, de geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de ambtsinstructie voor de politie. Hiermee lijkt er geen substantieel verschil te zijn tussen dit besluit en de huidige wet- en regelgeving.

De geweldsmiddelen tegen vreemdelingen in bewaring lijken nu zelfs verder te worden uitgebreid op een aantal vlakken. Bijvoorbeeld:

- de invoering van de French body-belt in artikel 37, die voorheen niet gebruikt mocht worden door medewerkers van DV&O.
- de mogelijkheid om pepperspray in te zetten om een vreemdeling aan te houden die zich onttrekt, of tracht te onttrekken aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming (Artikel 33. Lid 1, punt b). Artikel 33 is woordelijk overgenomen uit de ambtsinstructie voor de politie. Maar als deze geweldsmogelijkheid toegepast kan worden in het kader van lid 44 lid d van de nieuwe wet terugkeer en vreemdelingenbewaring, betekent dat dat een poging tot het onttrekken aan een voorgeleiding bij bijvoorbeeld een ambassade al zou kunnen leiden tot het inzetten van pepperspray. Het is onduidelijk of een mondelinge weigering, of een weigering een vervoersbusje uit te stappen al kan worden gezien als een poging zich aan de voorgeleiding te onttrekken, waarbij pepperspray kan worden ingezet.

De ministeriële regelingen die ook onderdeel zouden zijn van de garantie voor de minimale toepassing van geweldsmiddelen zijn nog onbekend, en daarom is nog niet volledig duidelijk wat alle voorwaarden zijn voor het toepassen van geweld tegen vreemdelingen in bewaring.

Wij pleiten voor een apart kader voor geweldsinstructies voor vreemdelingendetentie, dat duidelijk afwijkt van de instructies voor strafrechterlijk gedetineerden.

Plaatsing beheersregime

De directeur draagt de verantwoordelijkheid voor beslissingen over bijvoorbeeld de plaatsing in het beheersregime en het opleggen van disciplinaire maatregelen. Hij is daarbij afhankelijk van informatie die door bewaarders wordt aangeleverd. Voor een goed oordeel is het belangrijk dat de visie van de vreemdeling in alle gevallen meegenomen wordt. Bij reguliere plaatsing in het beheersregime is vastgelegd dat de vreemdeling gehoord wordt door de directeur, maar het is niet duidelijk of dit ook geldt voor plaatsing in het beheersregime vanwege een misdrijving buiten de inrichting, zoals in het voorbeeld dat in de toelichting bij dit besluit genoemd wordt. Het is van belang dat de vreemdeling ook in dit geval zijn zienswijze op de beslissing kan geven, om willekeur door de bewaarder/vervoerder te voorkomen.

Wij pleiten ervoor dat in het besluit vastgelegd wordt dat een vreemdeling gehoord wordt in alle gevallen waarin hem maatregelen worden opgelegd.

In artikel 16 van het besluit staat een opsomming van omstandigheden die van invloed kunnen zijn op het besluit een vreemdeling te plaatsen op de beheersafdeling. Manipulatief en intimiderend gedrag is één van deze redenen. De definitie van manipulatief gedrag is niet helder, en is daarom vatbaar voor individuele interpretatie door de bewaarders. Dergelijk gedrag kan een kenmerk zijn van antisociale gedrags- en persoonlijkheidsproblematiek, zoals beschreven onder artikel 16, lid c. Het is onduidelijk hoe de oorzaak van mogelijk manipulatief gedrag wordt meegewogen in de beslissing.

Wij pleiten ervoor dat gegarandeerd wordt dat vreemdelingen die zorg nodig hebben niet in het beheersregime geplaatst worden.

Het verwondert ons dat de directeur kan besluiten dat het verblijfsregime psychisch te belastend kan zijn, en iemand om die reden in het beheersregime geplaatst kan worden. De directeur heeft niet de benodigde medische achtergrond om psychische problemen te diagnosticeren en kan daarom de eventuele gevolgen van een plaatsing in het beheersregime op het welzijn van deze vreemdelingen niet overzien.

Wij pleiten ervoor dat voorafgaand aan plaatsing in het beheersregime vanwege gedragsproblematiek een psycholoog wordt geconsulteerd

Plaatsing PPC en JCvSZ

Het regime in het PPC en JCvSC is gericht op strafrechtelijk gedetineerden. In het JCvSC zijn bijvoorbeeld minder mogelijkheden tot luchten, het ontvangen van bezoek, recreatie en ook meer uren van insluiting. Deze inrichtingen bieden voor vreemdelingen daarom niet de afstand tot het strafrechtelijke regime waar de wet in wil voorzien. Als kwetsbare vreemdelingen uit de reguliere vreemdelingendetentie hier naartoe worden overgeplaatst, komen zij in een strenger regime terecht en gaan zij een grote stap achteruit.

Wij pleiten ervoor dat op de afdelingen waar vreemdelingen verblijven, hetzelfde regime met minimale beperkingen geldt als in de reguliere vreemdelingenbewaring

Inzage inrichtingsdossier

Bij het Meldpunt Vreemdelingendetentie komen regelmatig meldingen binnen van personen in vreemdelingenbewaring die na een disciplinaire maatregel geen beschikking ontvangen. Ook niet nadat ze hier herhaaldelijk om hebben verzocht. Soms blijkt na navraag door de advocaat de beschikking zelfs niet te zijn opgemaakt.

Deze stukken kunnen als onderbouwing dienen bij een klachtprocedure, en daarom is het van belang dat de betreffende stukken in het inrichtingsdossier volledig, snel en gemakkelijk toegankelijk zijn. Met name ook omdat de indieningstermijnen voor klachten kort zijn.

Wij pleiten ervoor dat de toegang tot het inrichtingsdossier voor de vreemdeling en voor de advocaat wettelijk vastgelegd wordt, en dat er een procedure ontwikkeld wordt om te klagen over de inhoud van het inrichtingsdossier.

Het inrichtingsdossier lijkt sterk op het penitentiair dossier voor strafrechtelijk gedetineerden. Daarvan is de inhoud geregeld in artikel 36 en 37 van de penitentiaire maatregel. Het penitentiair dossier wordt 10 jaar bewaard. Overige stukken, die niet in het penitentiair dossier thuis horen worden apart bewaard in een inrichtingsdossier (art 36.2 pm). Dit inrichtingsdossier voor strafrechtelijk gedetineerden wordt nu maar 6 maanden bewaard.

Volgens dit besluit worden de 'overige stukken' voor vreemdelingen gevoegd in het inrichtingsdossier (artikel 58, lid i). Dan worden zij 5 jaar bewaard. Het is onduidelijk wat deze overige stukken zijn, en waarom deze voortaan niet 6 maanden maar 5 jaar moeten worden bewaard.

Wij pleiten voor duidelijkheid over de stukken in het inrichtingsdossier en een toelichting op de bewaartermijn.

Wij hopen dat u met deze kanttekeningen rekening houdt bij het vaststellen van het besluit.

Rotterdam, 30 november 2015

Rian Ederveen, projectleider Meldpunt Vreemdelingendetentie a.i.
Kirsten Risseeuw, projectuitvoerder Meldpunt Vreemdelingendetentie